

https://www.vpro.nl/programmas/ovt/speel~RBX_VPRO_5315581~vuile-indi%C3%AB-oorlog-11-33~.html

2 oktober 2016. VPRO. “Vuile Indië-oorlog”. Over het boek “De brandende kampongs van generaal Spoor”.

[→ OVT](#) [→ programma's](#) [→ boeken](#)

Waren het excessen of was er sprake van structureel extreem geweld tijdens de zogeheten positionele acties in 'Ons Indië'. Het officiële Nederlandse standpunt is dat alleen kapitein Westerling zich structureel misdroeg. De werkelijkheid is anders. Het was geen schone maar een heel vuile oorlog. Zo blijkt uit het boek van historicus Rémy Limpach *De brandende kampongs van generaal Spoor* dat donderdag verscheen. De auteur is te gast

- 01.22.27 minuten. **Commentator.** “Het blijkt dat Nederlandse militairen zich in voormalig Nederlands-Indië schuldig maakten aan structureel geweld.”
- 01.22.32 minuten. **Limpach.** “Het is eigenlijk een oorlogsmisdrijf”.
- 01.22.33. minuten. **Commentator.** “En dat gebeurde met medeweten van de politiek en militaire leiding in Nederland en Batavia.”
- 01.22.38 minuten. **Limpach.** “Dit gaat niet over niets. Het is een gevoelige periode, waar van veel kanten ook geweld is gepleegd. En ik ben ervan overtuigd als we andere landen aanspreken op hun geschiedenis dan moeten wij daar zelf ook goed mee omgaan. En in dat kader zeg ik: zorgvuldige reacties, en daarbij sluit ik niets uit.”
- 1.22.57 minuten. **Commentator.** “Ja groot nieuws was het deze week het verschijnen van het boek “*De brandende kampongs van generaal Spoor*” geschreven door Rémy Limpach. Dat aantoont dat Nederlands geweld in Indonesië niet incidenteel maar structureel was. Nou is die constatering niet helemaal nieuw maar wat wel echt nieuw was is dat wordt aangetoond dat dat structurele geweld niet alleen een zaak was van militairen maar dat er sprake was

van een coalitie aan daders , waar ook de legerleiding, het bestuur en justitie deel van uitmaakten. **Rémy Limpach**, welkom. Gefeliciteerd met alle publiciteit voor je boek. Nou is het niet vreemd dat dit onderwerp, Nederlandse oorlogsmisdaden, dat dat aandacht krijgt want dat is eigenlijk al zo dat dit in 1969 voor het eerst gebeurde op de VARA-televisie. Het is wel zo dat ik nu nog geen hele boze reacties heb gezien, terwijl dat in het verleden wel vaak gebeurde. Heb jij boze reacties gehad?"

- 01.23.56. minuten. **Limpach**. "Het valt mee. "
- 01.23.58 minuten. **Commentator**. "Die veteranen zijn ook een beetje aan het doodgaan natuurlijk. (gelach op de achtergrond) Want wat wel opvallend is, we hoorden het net minister Koenders ook zeggen, dat in de reacties wel direct toch ook op geweld van Indonesische zijde wordt verwezen. Dat is overigens ook een steeds terugkerende reflex. Van zij deden het ook."
- 01.24.20 minuten. **Limpach**. "Ja, dat zie je ook als je de getuigenissen bestudeert. Dat het extreme geweld gerechtvaardigd wordt met het Indonesische geweld."
- 01.24.35 minuten. **Commentator**. "Terwijl jij zegt: het is maar de vraag wat nu voor escalatie heeft gezorgd. Of dat ook niet het Nederlandse geweld is geweest".
- 01.24.41 minuten. **Limpach**. "Nou, ik heb mij uiteraard op de Nederlandse geweldpleging geconcentreerd maar die kan niet los worden gezien van de Indonesische geweldpleging."
- 01.24. 50 minuten. **Commentator**. "Maar leg eens uit? Want vlak na de Japanse capitulatie begint het geweld eigenlijk al. En dan is het ook al heel snel van Nederlandse zijde?"
- 01.25.02 minuten. **Limpach**. "Ja, er bestaat eigenlijk een escalatie, als men dat zo wil zeggen. Die begint uiteraard met de Bersiaperiode. Er vonden grootschalige moordpartijen plaats op Nederlanders, op Indische Nederlanders, op Ambonezen en loyale Indonesische volksgroepen, maar er vond aan de Nederlandse kant ook een extreem geweld plaats. En trouwens ook van Britse kant." **Commentator**: "Direct vanaf het begin al?" **Limpach**: "Ja, en dat had natuurlijk ook de nodige invloed op de latere verloop van de oorlog."
- 01.25.42 minuten. **Commentator**. "Jij noemt dat de escalatie van geweld die eigenlijk net zo goed is ingezet door het Nederlandse geweld?"
- 01.25.47 minuten. **Limpach**. "Ja, het was tweezijdig. Tegelijk vonden er wraakacties over en weer plaats en dat had gevolgen voor de latere geweldpleging. Net toen de Britten, eind 1946, de archipel verlieten, kort daarna begon al de zogenaamde Zuid-Celebes-affaire en ja, dat was een verdere stap op de weg..."
- 01.26.17 minuten. **Commentator**. "Op het gevaar dat we alles nalopen, toch nog even heel kort en krachtig je boek "De brandende kampongs van generaal Spoor": uiteindelijk zeg je dus: het was structureel, dat Nederlandse geweld. Wat voor bewijs heb je daarvoor? Dat is toch de discussie? Het waren niet structureel, het waren excessen. Wat heb jij gevonden? Wat is de kern waardoor jij zegt: dames en heren, het was structureel en zelfs zodanig dat Minister Koenders nu denkt dat er onderzoek moet komen. Dus je hebt punten kennelijk."
- 01.26.49 minuten. **Limpach**. "Nou, ik heb natuurlijk , ik heb gedurende mijn onderzoek talloze bronnen bestudeerd en daarin, op basis daarvan kan ik niet anders dan concluderen dat het geweld, het extreme geweld nota bene, dat is iets anders dan het legitieme geweld, dat dat structureel van aard is en ik baseer mijn bevindingen op ambtelijke stukken enerzijds, dat zijn bepaalde archieven, niet alleen van militairen maar ook van bestuursambtenaren en gerechtelijke autoriteiten. Maar ook, om een voorbeeld te noemen, op een bronnencorpus van twee juristen van Reij en Stam, die onafhankelijk onderzoek hebben gedaan, en aan de

andere kant van niet-ambtelijke stukken zoals dagboeken, soldatenbrieven en memoires en daar heb ik duizenden geweldverwijzingen gevonden en daardoor kom ik tot die conclusie. Maar structureel geweld, dat betekent dat het een patroon was, een terugkerend verschijnsel. Maar dat houdt niet in dat de meerderheid daarbij betrokken was. Integendeel, ik kom tot de conclusie, en dat wil ik ook nog benadrukken, dat de meerderheid van de veteranen schone handen had.”

- 01.28.03 minuten. **Commentator.** “Maar dat heeft er ook mee te maken dat grote groepen mensen ook in rustiger delen van Indonesië zaten, hè? Want waar echt de strijd plaatsvond daar ging het op grote schaal mis.”
- 01.28.17 minuten. **Limpach.** “Het is een complexe zaak en het is moeilijk een zwart/wit antwoord te geven. Er waren gebieden waar helemaal geen extreem geweld plaats vond er waren gebieden waar het incidenteel was, er waren gebieden waar het structureel was en er waren ook gebieden en oorlogsfasen waar het systematisch was. Maar per saldo, voor de hele krijgsmacht, was het structureel.”
- 01.28.37 minuten. **Commentator.** “Ja, en nu even terug naar al die gevallen die jij gevonden hebt. Want je noemde net al een type, Zuid-Celebes, en voor de duidelijkheid: Zuid-Celebes dat is het verhaal van de beruchte kapitein Westerling, die daar met zijn Speciale Troepen met standrecht enorm huisgehouden heeft.” **Limpach.** “Ondersteund door KNIL-troepen”. **Commentator** “Ja, en waarschijnlijk duizenden doden heeft veroorzaakt. Want vaak wordt er niet alleen gezegd incidenten maar vaak wordt het ook zo’n beetje helemaal op die Speciale Troepen geschoven. Jij zegt wel degelijk dat het eigenlijk door alle troepen heen.... Ook door de Koninklijke Landmacht, ook het KNIL en je noemt zelfs nog een andere groep, de Mariniersbrigade en de Hamots (Hare Majesteits Ongeregelde Troepen). Wat waren dat voor troepen?”
- 01.29.22 minuten **Limpach.** “Dat zijn.... Ja ik heb natuurlijk ook naar de oorzaken gekeken want ik wilde weten welke dynamiek verschuilt zich achter die extreme geweldpleging. En een van de oorzaken is de opportunistische selectie van deels ongeschikte troepen en hulpstroepen, zoals ik dat noem. En een van de voorbeelden zijn inderdaad de Hamots, dat waren eigenlijk overgelopen criminelen, milities en deels ook reguliere TNI of TRI eenheden. En die werden door de politie gezocht voor moorden op Europeanen, gedurende de Bersiap. Maar de autoriteiten gaven hun wapens, munitie, uniformen en tijdelijke immuniteit. Lieten ze bij wijze van spreken op hun eerdere maten los en daarbij ontstond natuurlijk opnieuw extreem geweld, wat ook te verwachten was en ze plunderden ook in Nederlandse beheerste gebieden. En daardoor moest die eenheid weer worden opgeheven en een deel van die militairen werd dan ook weer berecht. Maar dus daar druipt het opportunisme min of meer vanaf. En dat model maakte ook school in de Nederlandse gelederen. Het was geen uitzondering. Maar ik zou u nog veel meer voorbeelden kunnen noemen. Ook de mobilisatie bijvoorbeeld van oud-KNIL krijgsgevangenen, die drieëneen halfjaar krijgsgevangenschap hadden overleefd hadden, die deels getraumatiseerd waren, labiel en ook op wraak zinden door opnieuw de Bersiap-gruwelen, die kregen een wapen in handen gedrukt en ja, dat was min of meer te voorzien dat dit in ontsporingen zou uitmonden.
- 01.31.19 minuten. **Commentator:** “Nou is het niet alleen dat op dat lage niveau, maar het wordt ook nog min of meer van bovenaf gesanctioneerd, hè. In de zin dat er eigenlijk nooit iets tegen gedaan wordt en als er al eens een aanklacht wordt ingediend dan wordt hij geseponneerd. “

- 01.31.38 minuten. **Limpach:** “Ja, ik heb ook de archieven bekeken van de procureur-generaal en van de krijgsraden en inderdaad, als er onderzoek plaats vond dan werd dat meestal vroeg gestaakt. En de daders werden of niet of heel laag gestraft en de krijgsraden waren bijna krampachtig op zoek naar verzachtende omstandigheden. “
- 01.13.51.minuten. **Commentator.** “Ja, want justitie in Indonesië, heb ik begrepen uit je boek, had ook de term noodrecht en dat soort dingen verzonnen, hè, waardoor dingen die eigenlijk niet kunnen toch opeens mochten.”
- 01.32.01. minuten. **Limpach.** “Het werd dan bijvoorbeeld met een vage en rekbare term als “militaire actie” toegedekt, zodat het OM kon wegstijgen en achterover kon leunen. Maar justitie had ook...en ja, ik noem ook de autoriteiten, stelde te weinig politionele en justitiële middelen ter beschikking en dat mondde uit in overvolle gevangenissen. En dat heeft wederom ook weer te maken met dat extreme geweld, want de gevangenen, en dat is ook weer een van de oorzaken weer, de militairen konden hun gevangenen nergens meer kwijt in de overvolle koloniale gevangenissen. En naar hun gevoel, als ze dus een gevangene oppakten, dan bestond het gevaar dat die persoon weer snel moest worden vrijgelaten en hun kort daarna weer in een hinderlaag stond op te wachten. En dat werkte een dodelijk systeem van eigenrichting in de hand. Dus ook op dat gebied ziet men dat ook hogerhand faalde. Niet alleen op militair vlak maar ook op politioneel en justitieel vlak.”
- 01.33.08 minuten. **Commentator.** “Ja, maar je beschrijft allemaal afschuwelijke dingen. Ja, want als er een weg gesaboteerd was en dorpsbewoners worden.... De mannen worden gedwongen die weg te maken dan worden ze vervolgens doodgeschoten en gebruikt om de laatste kuilen in de weg te dichten. En dat soort dingen. En daar wordt niets tegen gedaan van bovenaf. Het wordt eigenlijk gesanctioneerd. Nou heb je de titel van je boek een naam meegegeven. Die heb je eruit gepikt, namelijk generaal Spoor. De man is al langer omstrepen, maar dat was hij vlak na de oorlog niet. En ik wil even luisteren naar een fragmentje uit 1951, waarin hij postuum de hoogste militaire onderscheiding krijgt” (commandeurskruis der Militaire Willemsorde).
- 01.34.10 minuten. **Commentator:** “Ja, de uitstekende troepen die onder zijn bevel stonden. Daar kan dus definitief een streep doorheen? Vind je ook dat als we nu even gaan kijken naar wat we hieruit moeten concluderen, dat die Willemsorde ook postuum moet worden ingetrokken?”
- 01.34.24 minuten. **Limpach.** “Nou daar kan ik niet over oordelen, maar ik stel wel vast: hij kreeg die Willemsorde ook omdat de Nederlandse Krijgsmacht zich vol zelfbeheersing zou hebben gedragen. En ja, die stelling is in die zin niet langer houdbaar. Maar het was waarschijnlijk ook een eerbetoon aan de generaal die zich ook, dat constateert ook zijn biograaf Jaap de Moor, die zich dood heeft gewerkt voor de Nederlandse zaak en die zonder twijfel zich in een moeilijke positie heeft bevonden. “
- 01.35.01 minuten. **Commentator.** “Maar goed, hij stond voor zijn mannen, samen met, Jij noemt er drie manschappen, gouverneur Van Mook en procureur-generaal, dus de juridische man. Die dekten alles eigenlijk van bovenaf af.”
- 01.35.13 minuten. **Limpach.** “Ja, men keek weg en stond het extreme geweld oogluikend toe. Maar ik wil toch nogmaals benadrukken dat dat extreme geweld: dat is niet een representatief beeld voor de hele Nederlandse krijgsmacht. “
- 01.35.28. **Commentator.** “Maar Spoor zag het als strategie toch? De methode Westerling zag hij...”

- 01.35.15 minuten. **Limpach.** “Wat Zuid-Celebes betreft zeker. Maar wat men misschien op andere niveaus ziet is dat de verantwoording voor de gebiedsbeheersing dat werd als een hete aardappel van boven naar beneden doorgegeven. En een bataljonscommandant moest dan vaak met... kreeg dan vaak min of meer te horen: ja zoek het dan zelf maar uit, hoe je problemen oplost en ook dat werkte extreem geweld in de hand. We zien tal van voorbeelden van eigenmachtige acties, dat is gewoon wat commandanten deden en wat zij in hun gebied als nodig beoordeelden, ook al was dat extreem geweld. En dat heeft wederom ook betrekking op, dat is wederom een van de belangrijke oorzaken die ik constateer, dat men met een troepentekort moest werken en dat betekent dat een bataljon met vaak nauwelijks meer dan 400 operationeel inzetbare militairen was verantwoordelijk voor een gebiedsbeheersing voor een gebied groter dan de provincie Utrecht. En als men dat met normale militaire middelen niet op kan lossen dan is er de stap naar extreem geweld of proberen met hardere methodes op te lossen is verleidelijk.”
- 01.35.46. minuten. **Commentator.** “Jij hebt het ook aangetoond dat geweld op grote schaal gebruikt is. De minister houdt nu, dat hoorden we helemaal in het begin, een slagje om de arm. Daar moet wel goed naar gekeken worden. Vind jij niet dat een advocaat als Liesbeth Zegveld niet helemaal ongelijk heeft en dan het nu eens klaar moet zijn en dat de overheid nu eindelijk eens schuldbevestiging moet tonen?”
- 01.37.07 minuten. **Limpach.** “Ja, ik ben wetenschapper en ja, de politieke en juridische stappen van dit onderzoek zijn niet aan mij.”
- 01.37.10 **Commentator.** “Nou, ik ben bang dat er weer een vervolgonderzoek komt en dat we nog een tijdje moeten wachten. Rémy Limpach, bedankt voor je komst.” **Limpach:** “Graag gedaan.”